

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

inzerati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 11. V Ljubljani, 15. junija 1900. Leto XVII.

Obseg: Kako se konjem odpravi razvada, da ne brcajo. — Stiskanje sira. — Gnojenje travnikov po prvi košnji. — Streljanje proti toči. — Rojenje čebel in čebelni roji. — Kako bomo krmo letos sušili. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene — Inzerati.

Kako se konjem odpravi razvada, da ne brcajo.

Mnogo je konj, ki za saboj ne morejo trpeti človeka ali pa drugega konja ter precej brcnejo. So celo konji, ki skušajo brcati osebe, stoječe ob strani. Vzrok temu je slaba vzgoja konja, zlobnost in v hlevu tudi nevoščljivost med konji zaradi krme.

Da bi konje brcanja odvadili, so poskusili že razna sredstva. Eno najboljših sredstev je, konju okrog nosa dejati jermen, ki ima spodaj pritrtjen obroček. V ta obroček se pritrdi vrv, ki gre skozi obroček trebušnega pasa in je privezana na bicelj zadnje noge, kakor kaže podoba 48. Če konj brcne, potem se vrv napne in konj dobi z jermenom močen udarec na nos. Vrvi pa ni premočno napeti, če ne, se lahko zgodi, da si konj zlomi nosno kost.

Drugo, a nekoliko sirovo sredstvo, konje odvaditi brcanja, je vreča, napolnjena z razsekanimi vejami igličevja, ki se tako obesi zadaj za konjem, da se konj precej vanjo zadane, ako nekoliko nazaj stopi ali če je nemiren. Podoba 49. kaže, kako je tako vrečo obesiti. Kadar se rabi to sredstvo, je dobro konja postaviti v bolj ozko stajo. Kakorhitro se konj malo zadane ob vrečo, pa brca vanjo, kakor da bi bil iz sebe. Kolikor besneje konj brca ob vrečo, tem močnejše pada ta nazaj in bije ob konjeve noge. Končno se konj zboji vražje vreče in postane miren. V tem trenutku naj eden vrečo zaguglje, da konja zopet udari po nogah. Iz bojazni pred vrečo si konj ne upa več brcniti in tresoč se po vsem životu ostane miren. Pri nekterih konjih je to ravnanje treba večkrat ponoviti. To sredstvo je bolj primerno za navadne konje, a tudi žlahtnim konjem

večkrat ne škoduje, ker se mnogi na ta način brcanja popolnoma odvadijo.

Stiskanje sira.

Kadar je sir v kotlu dovolj premešan in posušen, se s prtom dvigne iz kotla, se pusti, da siratka nekoliko odteče, in potem se položi na okrogel ploč v obod. Sir je pa treba s prtom tako dvigniti iz kotla, kakor se je v kotlu na dno usedel, in se torej ne sme prevreči, in sicer zato, da pride v isti legi v obod. Če se lega sira izpremeni, more to imeti posledico, da se sir med godenjem na tisti polovici hleba, kamor pridejo večje drobtine, bolj napne.

Dalje je paziti, da sir v obodu na plohu ne pade narazen in se ne razpoka, zato naj ne bode obod v pričetku preveč narazen. Slučajno nastale razpoke je z rokama dobro skupaj zgnesti in dotlej stiskati, da se pokaže siratka. Sicer je pa treba sir po vsem površju z rokama stiskati in poravnati. Vsled takega ravnanja ostane v siru manj siratke, ne morejo se tvoriti siratkine luknje in ne nastanejo nagnila mesta.

V kotlu je pa ostalo še nekaj prav drobnih sirovih drobtin, ki se imenujejo „prah“. Ta prah se tudi iz kotla pobere, pa dá testo, ki ne dela lepih luknjic, ker so drobtine presuhe. Presuhe drobtine se namreč ne sprimejo dovolj, in vsled tega nastanejo votli prostori, v katerih se nabere siratka, ki potem ne more vun. Dobro je torej, da tega prahu, ki smo ga s prtom dvignili iz kotla, ne stisnemo preveč, temveč ga raje toliko časa v sir vtiskamo, da se pokaže siratka. S takim ravnanjem se prah bolj sprime s sirom in ne nastanejo siratkine luknje.

Prvo stiskanje naj ne traja predolgo, ker se drugače prt preveč v hleb vtisne in se prijema sira. Vender mora to stiskanje biti zadostno, da se sir ne razkolje, kadar ga obračamo. Dobro je, tisto stran hleba, v katero smo vtisnili prah in katero imenujemo „gornjo stran“, pokriti tudi še s tistim prtom, s katerim smo prah iz kotla dvignili. Ta prt naj se odstrani šele tedaj, ko sir drugič preobrnemo.

Če se sir da na spodnji strani, ko se je prvič obrnil, nekoliko obdrgniti ter se naredi majhna razpoklina, če se močno z roko pritiska, se sme reči, da se je sir pravilno delal. Spodnjo stran imenujemo tisto, ki pride spodaj, kadar sir denemo v obod; na to stran pridejo tiste drobtine, ki so v kotlu ležale na dnu. Gornja stran se pa imenuje, kakor je bilo poprej povedano, tista, ki pri vdevanju v obod pride zgoraj. Na to pride prah iz kotla.

Znamenje, da je bil sir pravilno sušen, je tudi bolj čista siratka, ki se odteka. Če se odteka motna siratka, potem je bil sir premalo sušen, ali pa se je v njem razvilo preveč kisline.

Če se sir na plohu odkrije in dlje časa odkrit leži, predno je dovolj suh, potem dobi trdo in suho skorjo, ki siratki ovira odtok. Če se tak sir potem naprej stiska, se mora skorja iznova omehčati, predno more siratka zopet skozi njo. Taka siratka je ob pričetku motna ter je grenkega okusa. Iz tega vzroka je priporočeno, sir hitro stiskati, da se ne ohladi, dokler ni dovolj suh. Posebno pozimi in ob mrzlem vremenu na planinah je hitro stiskanje velevažno, sicer zastane v siru preveč siratke.

Pritisk v stiskalnici je uravnati po velikosti sira, da se siratka ob pravem času popolnoma iztisne. Na vsak kilogram sira se potrebuje 15 do 20 kilogramov pritiska. Pozimi je treba razmerno še močnejše stiskati.

Med stiskanjem je zelo priporočeno pridno zavijanje sira v sveže in suhe prte. Paziti je, da se ne

vtisnejo v sir gube in nitke slabih prtov, vsled česar v siru lahko nastanejo razpoke. Tudi obod je vedno treba natezati, da je ves sir neprenehano pod pritiskom stiskalnice, vender je paziti, da se ne iztisne čez obodov rob preveč sira, ki bi delal debelo žmulo. To

žmulo moramo odrezati, in če je predebela, sir ob robu rad poka.

Preobračanje in povijanje sira v sveže in suhe prte se vrši večkrat in v različnih rokih. Prvič kmalu po prvem stiskanju, drugič in tretjič vselej po preteku ene ure, in četrto, petič in šestič, oziroma če treba sedmič, pa vselej po preteku 1 do 1 1/2 ure. Ko je sir že suh, naj se vender še porabita dva prta. Pri predzadnjem stiskanju je sir obložiti le na gornji in spodnji strani s prti, torej ne na strani proti obodu; pri zadnjem stiskanju se pa prti sploh ne rabijo več, da sir dobi gladko in čisto skorjo.

Če se je vse zvršilo pravilno, mora biti sir v 6 do 8 urah toliko iztisnjen, da sta zgornja in spodnja stran suhi, in v 22 do 24 urah mora biti stiskanje sploh končano.

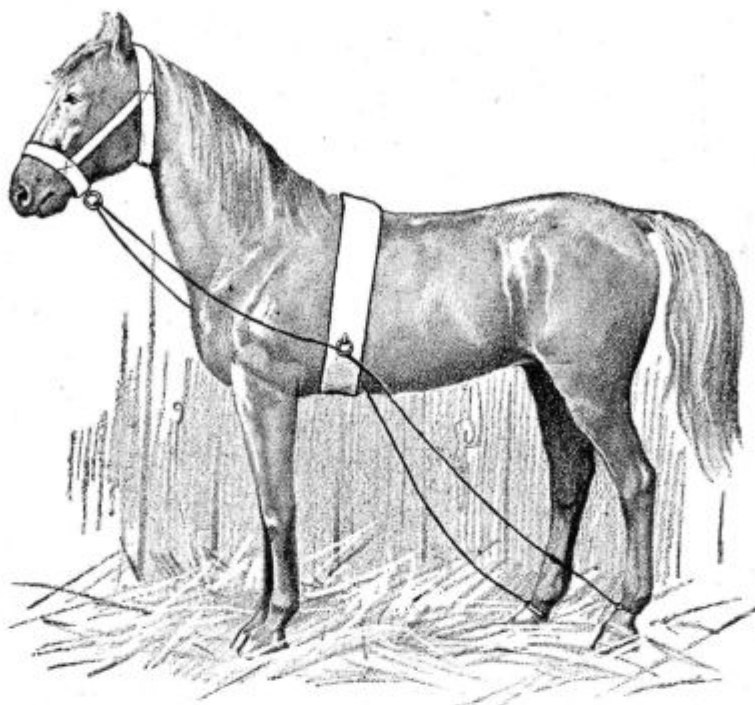
Pod stiskalnico dogotovljen sir naj ima svetlorumen barvo z mnogimi majhnimi belimi lisami, in to po vseh straneh, vrhu tega naj bo testo nežno in prožno ter naj tvori enakomerno suho tvarino. Nasprotno je pa premalo sušen sir belkaste barve in gobastega testa ter se, kadar se odreže žmula, pokažejo mokre pike, ki

izvirajo od vnetene siratke; tak sir postane premočno luknjičav.

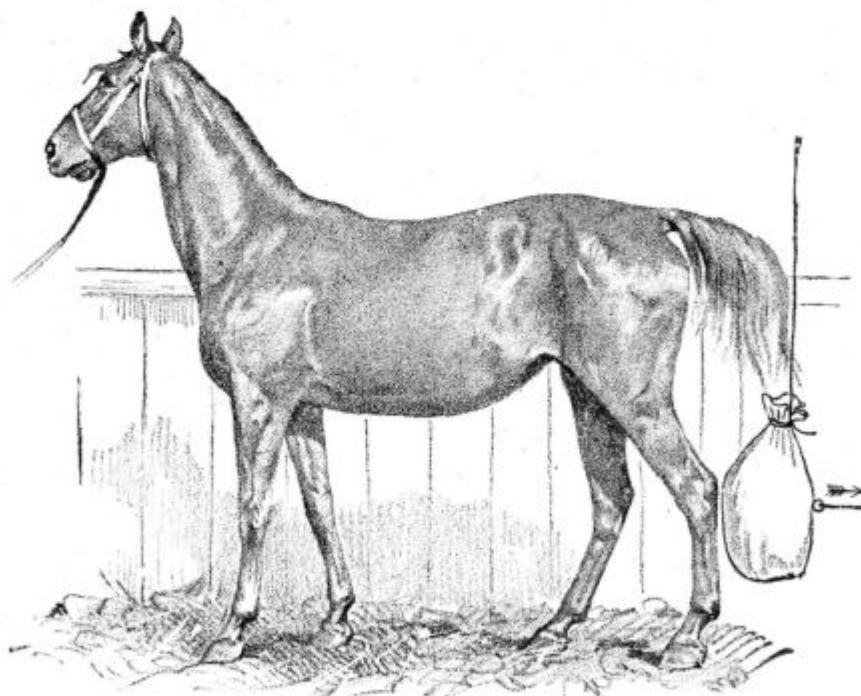
Preveč suh sir je zopet močno rumen ali celo rdečkast ter ima trdo testo, ki se prijema prtov.

Sir, ki se je med izdelovanjem premalo posušil, se z najmočnejšim pritiskom ne da dovolj iztisniti, ker se drobtine prehitro sprimejo in vsled tega ostane med njimi siratka.

Ravno tako se močno nakisan sir ne da dovolj

Podoba 48.

Podoba 49.

iztisniti, celo če je siratka že pričela kipeti, vsled česar postane penasta in gosto tekoča. Tak sir se že na plohu napenja.

Gnojenje travnikov po prvi košnji.

Zgodaj spomladi je moral kmetovalec v prvi vrsti svoje travnike urediti. To je storil na ta način, da je otrebil jarke, enakomerno raztrosil glen, razgrebel krnine, travnik prevlekel in, če je umno ravnal, tudi pognojil. Z gnojem je v prvi vrsti vrnil fosforovo kislino, ki jo je v prejšnjih košnjah vzel travnikom, in na peščenih travnikih pač tudi kalij, katerega jim je dal v kajnitcu. Ako iz kakega vzroka nismo gnojili, nam slaba rast posameznih travniških rastlin pokaže, da jim je treba boljše hrane. Da rastline stradajo, je gotov znak to, če gotove slabe rastline v večji meri rastejo kakor nam je prav. Marsikak kmetovalec tega ne ve, zato naj izpregovorimo o tej reči nekoliko besed. V ta namen opazujmo rušo na travniku, predno smo ga pognojili, in potem, ko smo ga pognojili z umetnimi gnojili.

Sicer smo prišli s tem nasvetom nekoliko pozno, vendar ne prepozno. Dočim polje moremo gnojiti le spomladi in jeseni, je za gnojenje travnikov zelo pripraven čas kmalu po prvi košnji, posebno če hočemo gnojiti s Tomasovo žlindro, v kateri zemlji damo fosforove kisline. Opomniti pa moramo, da naj se umetni gnoj raztrosi kar mogoče kmalu potem, ko smo s travnikov spravili seno. Posebno moramo poudarjati, da se sedaj raztroša samo Tomasova žlindra, brez kajnita. Kakor koristen je kajnit na travniku, če ga pravočasno potrosimo, na pr. zgodaj spomladi, sedaj poleti bi zelo škodoval, ker bi oškodoval posamezne rastline. Dobro je torej treba pomniti: Pozimi ali zgodaj spomladi je treba gnojiti s Tomasovo žlindro in, če je treba, t. j. če svet ni glinast, tudi s kajnitom; kadar smo pokosili seno, pa rabimo le Tomasovo žlindro (torej ne kajnita). Koliko tega fosfornega gnojila naj vzamemo, nas uči skušnja. Ako na 1 ha potrosimo 8—10 q, lahko pričakujemo velikega uspeha.

Že otava nam stroške za tako gnojenje bogato poplača. Toda tudi prihodnje in še tretje leto bo travnik dal na 1 ha za 20—40 q sena večji pridelek. Iz tega se razvidi, da se zelo lahko preračuni, kako se gnojenje z umetnim gnojem izplača. Že prve košnje povrnejo stroške za gnojenje, pa še nekaj dobička nam dajo. Drugo in tretje leto pa tudi dobimo večji pridelek, ker je Tomasova žlindra tako izdatna, da vpliva 3 leta ali pa še dalje.

Poskušnje društva za pospeševanje kmetijskega preskušanja v Avstriji so potrdile, da se uspeh gnojenja s Tomasovo žlindro pozna celo še četrto leto. Obširna poročila o teh poskusih so objavljena v izvestjih omenjenega društva.

Toda mi tega ne bomo čakali, ampak bomo čez tri leta zopet pognojili s fosforovo kislino, kakor je bilo nasvetovano, in potem nam ne bo treba tožiti o slabih letinah in o slabi ruši na travnikih. Manj vredne rastline, ki lahko uspevajo tudi tedaj, če dobivajo malo fosforove kisline, je gnoj pregnal, ker je okrepčal boljše rastline; te se krepe in množe, slabše pa se polagoma izgubljajo.

Kak kmetovalec bo morda želel, da navedemo nekaj boljših in nekaj slabših rastlin, ki se pogosteje nahajajo. Rastline se namreč po tem, kako se obnašajo

proti gnojenju, lahko spravijo v skupine, in sicer v take, ki gnoj ne preneso, v take, ki za gnoj niso občutne, in pa v take, ki gnoj zahtevajo. Rastline, ki gnoj ne preneso, navadno niso nič vredne in se z gnojem preženo. Najvažnije za nas so one rastline, ki zahtevajo gnoj, dočim rastline, ki za gnoj niso občutne, tudi niso posebno mnogo vredne, pa tudi gnoj na nje ne vpliva. Rastlinam, ki gnoj ne prenašajo, prištevamo kukavice, poltrave, vresnice, potem muheč. Gnoj zahtevajo: letna latovka, planinski mačji rep, lisičji rep, laška ljulika. Gnoj imajo rade: večina trav, med temi rdeča bilnica, rosulja, mehkolasa pahovka, šopulja, masnica i. t. d. Gnoj razen muheča ne prenašajo še nekatere druge malovredne rastline.

Ker gnoj pospešuje rast boljših rastlin in zatira slabše, ne nakosimo le več sena, ampak tudi boljše. To je zadosten vzrok, da si pravočasno naročimo Tomasove žlindre, da jo po prvi košnji potresemo po travnikih.

Dr. H. Wilhelm.

Streljanje proti toči.

V okolici Slovenske Bistrice je sedaj postavljenih na deželne in državne stroške 40 strelišč proti toči. Razvrščena so strelišča tako, da stoje po 1 kilometer vsaksebi v štirih povprečnih vrstah od Zgornje Ložnice preko Visovelj, Kovašlonske gore iz Ritoznja do Polskave. V teh streliščih so veliki Greinitzevi aparati, ki imajo po 4 metre visoke nastavke in po 5 iz železa kovanih možnarjev, ki naj bi se basali z 18 deka smodnika za vsak strel. V navodilu je tudi povedano, da naj se strelja po 2 do 3krat na minuto.

Tako se je postopalo dne 25. maja, ko se je prav nevarna nevihta blizala iz jugozahoda. Streljalo se je od ene do polstirih popoldne, in nevihta, ki je na svojem potu sipala na več krajih točo, posebno hudo okoli Žreč, se je ustavila pred našimi strelišči ter se vlekla pod njimi proti vzhodu. Imeli smo le gost dež in vmes malo sneženih zrnc. A koj ta dan smo uvideli, da bi tako naglo streljanje prizadejalo neznanske stroške za smodnik. Sprežilo se je več tisoč strel, za katere se je za kakih 500 K smodnika porabilo. Ker je dežela strelišča postavila s tem pogojem, da se osnuje društvo vinogradnikov, ki prevzame vse stroške za smodnik in kar je drugih potrebščin, se je res zavezalo 30 vinogradnikov, da prevzamejo te stroške v nadi, da bo vojno ministerstvo znatno znižalo ceno smodniku, da torej na uda ne bo prišlo več kakor 100 K doneska. Vojno ministerstvo pa je ostalo pri isti ceni kakor lani, torej bi na vsakega uda prišlo po več sto kron, ko bi se tako naprej streljalo.

Uvideli smo pa že koj prvi dan in še bolj prihodnji, to je 26. maja, ko se je zopet prav huda nevihta od juga proti nam vlekla in se je zopet streljalo od poltreh do polšestih, in sicer z dobrim uspehom, da se po takem načinu preveč smodnika potrafi. S streljanjem hočemo doseči dvoje, 1. da se pretresa zrak v višjih plasteh, kjer se dela toča, ako so v miru, in 2. da se v teh višjih plasteh nakopičena elektrika odteka na zemljo. Za oboji namen ni treba ne takih množin smodnika za vsak strel in ne tako naglega streljanja. Vsak strel pretresa zrak, in od vrtinca, ki ga dela, se razširjajo zračni valovi na vse strani, morda tako daleč, kakor zvočni valovi. Gotovo traja nekaj časa, gotovo več minut, predno se zrak zopet umiri. Saj se tudi na

mirno stoječi vodi, če vržemo kamen v njo, valovi širijo na vse strani, se vračajo in križajo, in voda šele počasi zopet mirna in gladka postane. Torej smo se tu po skušnjah v prvih dveh dneh odločili, da sme vsaka postaja streljati le vsako 3. minuto. Saj pri 40 streliščih se še vedno 13 strelcev na minuto sproži.

Pa tudi množina 18 dek smodnika je pretirana, tembolj, ker se je opazilo, da pri tej množini po strelu iz zraka nazaj pade nekaj nezgorelega smodnika. Torej pri strelu zgornjo plast smodnika vrže ne-sežgano iz možnarja. Vso dobo, odkar tu streljamo, in to je štiri leta, smo imeli le manjše aparate in smo jih basali le s po 6 do 7 dek smodnika ter smo s tem zabranili točo. Čemu torej zdaj 18 dek? Pri poskušnjah na Krškem se je tudi pokazalo, da je 12 dek več ko dovolj. Torej smo odredili, da se nabaše le kvečjemu 12 dek. In tako smo postopali pri 3. nevihti, ki se nam je približevala 27. maja od severovzhoda, a se je po polurnem počasnem streljanju razgnala. Pri teh treh nevihtah smo zopet opazili, da blisk in grom prenehata nad strelišči.

Po mojem prepričanju in po štiriletnih povoljnih poskusih zadostujejo dozda navadni manjši aparati z 2 metra dolgimi nastavki. A tudi s temi ni treba prenašlo streljati; posebnost je več strelšč v enem kraju, je dovolj, ako se strela na 2 minuti.

Kar se tiče strelnega reda, se je pač treba ravnati po krajnih okoliščinah in po pripravah, ktere se rabijo. Tukajšnji strelni red na pr. določa, da se morajo vsa strelišča enega oddelka — in taki so štirje — ravnati po glavnem strelšču in da smejo šele takrat začeti streljati, ko jim to naznani prvi strel na glavnem strelšču. Drugod bi se moralo strelcem ukazati, da naj začnejo streljati, ko slišijo prvi grom oddaleč, in sicer od tiste strani, odkoder v tistem kraju navadno prihajajo nevarne nevihte. Nadalje se strelcem predpisuje, kako naj ravnajo z možnarji, kako jih basati in sproževati, da morajo po vsakem strelu možnar izbrisati in ga ne smejo poprej zopet nabasati, dokler niso ostali štirje izstreljeni. A zdaj izdelujejo nektre tvrdke — Rebek in Unger v Celju, Lorber v Žalcu — priprave, ki se odzadaj bašejo s patronami. Kako s temi ravnati, mora povedati dotična tvrdka.

Tu je vsak strellec dobil knjižico, v katero zapisuje, koliko je prejel smodnika, zažigalic itd. On mora vselej vpisati, kolikokrat je vstrelil dotični dan. Na glavnih strelščih pa se v posebne knjižice vpisuje opazovanje o vsaki nevihti, odkod je prišla, kam se je vlekla, kdaj se je slišalo prvo grmenje, kdaj zadnje, kdaj se je začelo streljati, kdaj prenehalo, kolikokrat se je vstrelilo, ali je tudi nad strelščem grmelo, ali je padala toča in kakšna.

Na ta način se bodo sčasoma nabrali prav zanimivi podatki o nevihtah, in tako se bo zagotovo določilo, ali pomaga streljanje proti toči le pri krajevnih, manj hudih nevihtah, ali tudi pri takih, ki naprej drve po 48 do 50 kilometrov v uri.

Nadalje je po strelnem redu prepovedano kaditi v strelni kolibi in v njeni okolici, in končno se proti strelcem s kaznijo, če bi od smodnika, ki so ga prejeli le za streljanje proti toči, komu kaj prodali ali podarili.

Upajmo, da se tudi letos, kakor se je doslej že štiri leta, streljanje dobro obnese ter nas obvaruje toče, da bomo jeseni lahko pod streho spravili obilne pridelke, ki se nam letos obetajo. Sadje je razkošno

cvetelo, in dasi je cvetoder jablanom mnogo cvetov uničil, ostalo je na drevesih še toliko sadja, da se bo drevje pod njim kar šibilo; istotako na hruškah in slivah. Tudi v vinogradih je trsje polno zdravih grozdičev, le vsled pogostega dežja in hlada nekoliko zastalih proti drugim letom. Mraz tu ni napravil nobene škode, sploh nikjer v našem okraju.

Dr. J. Vošnjak.

Rojenje čebel in čebelni roji.

Spisal T. Š.

Ko se čebele tako pomnože, da napolnijo ves panj in bi bilo stanovanje za te in za one čebele, ki se izležejo v prihodnjih dneh, premajhno, ali pa tudi če satovje ni po vsem panju izdelano, vender ga čebele zelo obsedajo in je zalega celo v rob satovja zastavljena in izdelana, loči se velik del mladih in starih čebel z eno ali z več maticami od dosedanjega stanovanja in se v podobi grozda vsede na kak bližnji kraj, največkrat na kako vejo bližnjega drevesa. To je čebelni roj. Čebelna bitja so se pomnožila, čebele so rojile.

Prva znamenja, da čebele mislijo na rojenje, so, da pričnejo delati trotove in da zastavijo matične celice. Dokler pa čebele delajo satovje, tega popolnoma ne obsedajo, trotova zalega še ni godna in tudi vsaj ena matična celica ni izdelana, ni pričakovati roja. Šele tedaj, ko so vsi tukaj navedeni pogoji izpolnjeni, se sme drugi dan pričakovati roj. Vender pa tudi to ni brezpogojno gotovo, ker marsikak panj šele v nekaterih dnevih roji, čeprav so izpolnjeni vsi prej navedeni pogoji.

Gotova znamenja neposrednjega rojenja so: Ako čebele zelo prenehajo leteti na pašo, zunaj panja slučajno nahajajoče se čebele lezejo v panj, iz panja prihajajoče pa po bradi in po prednji končnici nemirno semtertja tekajo, hitro odletavajo in se kmalu zopet v panj vračajo. Čebele v panju postajajo vedno bolj nemirne, nektre hitro semtertja tekajo in se glase s glasom, ki je podoben cviljenju. Mnogokrat se sliši tudi stara, oplojena matica, da pred rojenjem poje, mlada matica pa neposredno pred rojenjem navadno bolj živo in pogosto poje svoj ti — ti — ti. To vedenje narašča čimdalje bolj in od vedno večje množine čebel, katerim se tudi — posebno pri družicah — pridružijo troti, dokler slednjič za rojenje odločene čebele, matica in troti ne odlete hitro iz panja v gostem curku, kolikor dopušča žrelo, se nekoliko časa v zraku vrte ter se slednjič na kak bližnji kraj vsedejo.

S prvim rojem izleti le stara, oplojena matica, ako so bili za rojenje vsi pogoji normalni. Z drugim in z nadaljnjimi roji pa izleti ena ali tudi več mladih, neoplojenih matic.

Ako stara matica prej pogine, preden je panj rojil, in imajo čebele sredstva, da iz nahajajoče se čebelne zalege izvale eno ali več matic, izroji prvi roj z eno ali z več mladimi, neoplojenimi maticami. Tak roj se imenuje „pevec“, ker se matica nekaj dni pred prvim rojenjem glasi ravno tako s ti — ti — ti, kakor pred drugim ali tretjim rojenjem. Navadno so pa taki roji majhni, in tudi izrojenec ali starec zelo oslabi.

Večkrat se pripeti, da prvi roj s staro, oplojeno matico vsled neugodnega vremena ne more izrojiti pravočasno, to je, preden so mlade matice v celicah godne. Tako zadržano rojenje ima to posledico, da če-

bele staro, oplojeno matico umorijo in prvi roj izroji nekaj dni pozneje z mlado, neoplojeno, ali z več takimi maticami. Te vrste roje imenujemo tudi „pevce“ in so v nasprotju s prej omenjenimi normalni, to je prvečeve velikosti in mnogokrat še večji, ker so izpolnjeni vsi pogoji za normalno velikost roja.

Dostikrat se naključni, da se matica iz raznih vzrokov ob rojenju izgubi. Ko čebele izgubo matice zapazijo, se v zraku na široko razkropijo, iskaje jo, namesto da bi se v vedno bolj gost roj zbirale, in ako je ne najdejo, se povrnejo v panj, iz katerega so ravnokar izrojile. Ako se to primeri prvemu roju z oplojeno matico, čebele tega roja izrojijo z drugim rojem z mlado, neoplojeno matico.

Navadno osmi ali deveti dan po izrojenju prvega roja se v panju zasliši petje mladih matic. Ena izmed njih se glasi s ti — ti — ti, vse druge z vak — vak — vak.

Ti različni glasovi matic niso brez vzroka.

Ker se dve prosti matici v enem panju ne sporazumeta (le redkokdaj se pripeti v tem izjema, o čemer se je pisatelj v dveh slučajih natanko prepričal), temveč se nasprotno sovražno napadeta, je mlada matica zelo previdna, preden zapusti celico, in poprej vprašuje z glasom vak — vak — vak, če že ni druga v panju prosta. Šele tedaj, ko ne dobi odgovora z glasom ti — ti — ti, odreže s ščipalnicami pokrovček svoje celice na okroglo tako, da se še na enem kraju nekoliko drži, in izleze iz nje ter se takoj oglasi z glasom v panju proste matice, namreč s ti — ti — ti. Ako se pa na njeno vprašanje vak — vak — vak oglasi druga že v panju prosto semtertja tekajoča matica s ti — ti — ti, ne izleze iz celice, ampak le naredi pod pokrovčkom v celico majhno luknjico, skozi katero jo čebele toliko časa krmijo, dokler si ne upa celice zapustiti, kar se navadno zgodi med rojenjem ali pa kmalu potem. Tudi jo čebele, dokler je še v celici, varujejo pred napadom v panju proste matice.

Čebele si pa že pred rojenjem (z mlado, ne oplojeno matico) izvolijo za svojo prihodnjo kraljico le ono matico, ki se glasi s ti — ti — ti in pred rojenjem prosto po panju teka, torej najprej godno ali najstaršo izmed mladih matic, vse druge z rojem izletele matice pa odstranijo.

Ko čebele ne mislijo več rojiti, opuste tudi strazenje matic v celicah pred napadom v panju proste matice. Leta pa nekako srdito napade zaporedoma vsako še v celici nahajajočo se matico na ta način, da preščipne celico in skozi narejeno luknjico piči matico, ki nato kmalu pogine, čebele pa jo izvlečejo iz celice in odstranijo iz panja.

Kranjska čebela je zelo nagnjena k rojenju. To prihaja od tod, ker so matice zelo rodovitne in se polki vsled tega tudi hitro okrepé. Gotovo pa vpliva tudi to, ker se že stoletja gojijo le v bolj majhnih stanovanjih, v majhnih panjih, kar jih sili v zgodnje in obilno rojenje.

To nagnjenje do pogostega rojenja izkoriščajo večinoma vsi kranjski čebelarji, mnogokrat v svojo škodo. Znano je in brezštevilnokrat dokazano, da en močen čebelni polk več koristi kakor dva, trije slabi. S slabim polkom ni drugega kakor opravilo, stroški in nevolja. Močen polk pa dela čebelarju veselje in mu da tudi dober dohodek.

Potrebno je vsled tega vsekakor, da čebelar na to dela, da ima le močne čebelne polke. Mnogo tega

že s tem doseže, da ne pusti čebelam preobilo rojiti, oziroma mora dati izrojencu (starcu), ako je več kakor dva roja dal, druge nazaj; roje pa, ako so premajhni, posebno družice, naj po 2 ali 3 združi v en polk.

Združevanje rojev je jako priprosto. Združenje dveh rojev z oplojenimi maticami se izvrši na ta način, da se enemu izmed njih matica odstrani in na to brezmatični roj dodane onemu, ki ima matico. Združenje rojev z mladimi, neoplojenimi maticami (družci), ki so izrojili v teku 36 ur, se sme izvršiti brez drugih priprav, tako da se z maticami vred denejo v en panj. Po preteku 36 ur pa se čebele ne sporazumijo med seboj in se nasprotno sovražno napadejo in tudi nasprotno matice umore. Vsled tega naj se čez 36 ur stari roji z mladimi, neoplojenimi maticami ne združujejo drugače, kakor da se le enemu izmed njih pusti matica, drugim v združenje namenjenim rojem naj se pa nekaj časa pred združenjem matice odstranijo. Ko roj matico pogreši, kar naznanja s hitrim, nemirnim tekanjem v panju in zunaj panja ter s šumenjem, naj se panj s tem (brezmatičnim) rojem približa panju, s katerim se namerava združiti, tako da morejo čebele brezmatičnega roja neposredno iz svojega v panj, kjer je roj z matico.

Roj, ki prazen panj, v katerega je bil ravno vsajen, napolni za tretjino ali (bolj zgodnji roji) vsaj za četrtino, je sposoben čebelarju pri normalnih okoliščinah paše dati lep dohodek. Manjši in še zraven bolj pozni roji ne dajo zaželenega dohodka, in le zelo redka leta so, da bi taki roji povoljno uspevali.

Povprečno se dobi jeseni največja množina medu od izrojencev, ako se ob rojenju niso preobilo izkoriščali. Ti panji se hitro obljudijo, da jim ne manjka potrebne hrane. Ker so večinoma zelo polni satovja, čebele ob dobri paši med kar nakladajo vanj, ker jim ni treba šele sproti delati satovje, kar bi jih stalo mnogo delavne moči in medu, da bi izpotile vosek za satovje.

Zato še enkrat ponavljam, da naj se od enega panja ne jemlje več kakor dva roja. Od bolj poznih izrojencev, posebno pa od rojev, ki še isto leto prerijo, pa je bolj prav, da se vzame le prvi roj, vsi drugi roji naj se dajo izrojencu nazaj.

Roju, ki se izrojencu da nazaj, se mora prej matica, oziroma se morajo matice odvzeti. Navadno se proti večeru istega dne, ko je roj izrojil, izrojencu vrne. Bolje pa je, če se to drugi dan zjutraj, ali pa šele pozno popoldne zgodi, da namreč v temu času izrojenec, ako ne misli nadalje rojiti, odstrani matice, ki so mu odveč, ker bi se drugače lahko pripetilo, da bi se polk po vrnitvi roja čutil zopet zadostno močnega za rojenje ter bi matic ne odstranil in tako v 2 ali 3 dneh zopet rojil.

Ako si kdo želi prihraniti trud, ki mu ga povzročajo roji družci, ktere si je namenil izrojencem dati nazaj, naj si pomaga z naslednjim:

Ko izleti iz panja prvi roj s staro, oplojeno matico, naj se v izrojencu isti dan, ko je izrojil, popoldne, ali še bolje proti večeru, skozi letalnik (žrelo) izpusti mlada, neoplojena matica. Zadnja končnica izrojenčevega panja naj se, ako noči niso prehladne, čez noč deloma odpre, a zjutraj zopet zapre. Čebele, od rojenja še deloma razburjene, se ne zmenijo, da bi pred napadom v panj spuščene matice branile one matice, ki so v celicah, posebno ker se vsled odprte zadnje končnice čez noč bolj ohladijo in skupaj stisnejo, in tako pride, da jih leta zaporedoma pomori.

Čebele so v takem panju vsled navedenega čina matic primorane misel na daljno rojenje opustiti, in ker se taka matica navadno v 4 do 6 dneh oplodi, pričnejo zelo pridno delati. Ta pridnost je lastna vsakemu polku, pa šele potem, ko se mu je oplodila mlada matica.

Polk kmalu postane zelo močen ter sposoben, da vsako še tako hipoma nastalo pašo dobro izkoristi in da čebelarju največji dohodek.

(Dalje prihodnjič)

Kako bomo letos krmo sušili.

Mogoče, da se vreme izpremeni in obrne na bolje. To bi bilo nujno želeli, da se spravi bogati pridelek, ki se nam letos obeta. Ako bo pa tudi ob košnji dež tako nagajal, kakor je nagajal dosedaj, potem se je bati, da se nam izpridi mnogo krme in da bodemo imeli pri spravljajanju največje težave in sitnosti. Prve košnje so že trpele in mnogo detelje se je moralo vzeti iz kozolcev in iznova raztrositi, ker se je premalo posušila.

Ako bi nam utegnili vreme nagajati med košnjo, potem je treba največje pozornosti pri sušenju, kakor tudi pri košnji.

Priporoča se pred vsem, da v takih krajih, kjer imamo kozolce, porabimo tudi kozolce za sušenje sena, v kolikor se le da. Za sušenje v kozolcih je posebne pripravno dolgo in debelo seno, v katerem je mnogo detelje.

Ako pa bomo morali krmo sušiti po navadnem načinu, potem bo treba skrbeti, da je moča ne bo po nepotrebnem kvarila.

Ako ni vremena za sušilo, naj se pokošena trava pušča raje v redih. V redih se trava veliko bolje ohrani, če ima biti slabo vreme. Ako smo krmo z obračanjem že nekoliko posušili, potem naj se za slučaj dežja spravi v manjše in na rahlo zložene kopice (lonice), ktere je ob prvi priliki, četudi ni solnca, narahljati in prezračiti, ob zadosti ugodnem vremenu pa razmetati in raztrositi, da se zabrani gnitje, oziroma plesnjenje krme.

Ob slabem vremenu je porabiti sploh vsak ugoden trenutek za sušenje. V dvomljivem vremenu naj se pa le toliko krme raztrosi, kolikor je moremo v hitrici skupaj spraviti, da se ne moči po nepotrebnem, ako bi začelo zopet deževati.

Večkrat premočeno in potem na solncu zbledelo seno izgubi vselej svoj značajni in prijetni duh, razen tega pa tudi mnogo svoje tečnosti. Prav zaradi tega se priporoča, da se ob deževnih letih ravnamo nekoliko po takih krajih, kjer gospodarjem leto za letom nagaja slabo vreme, in da tudi pri nas rabimo take roglje ali ostrvi za sušenje, kakor jih imajo po takih krajih in kakeršne nahajamo tudi po Belokranjskem, Koroškem, Štajerskem i. t. d.

Res nas naprava takih rogelj stane nekaj stroškov, pomisliti pa moramo, da si s takim sušenjem prihranimo stroške za obračanje i. t. d., in kar je glavna reč, na takih rogljah se krma ohrani zdrava in tečna.

Rogljje ali ostrvi so drogi (štange), ki so po 2¹/₂ do 3 m visoki, po 10 do 12 cm debeli in spodaj priostreni. Skozi te droge se na treh ali štirih mestih vtaknejo klini ali količki, ki so po 60 cm do 1 m dolgi. Navadno se jemljejo za to kar smrekovi drogi, na katerih se puščajo spodnji konci vej, da se na nje natika in obeša krma.

Z obešanjem se prične spodaj, toliko od tal, da se krma ne dotika zemlje. Na ta način laže dohaja zrak in spodaj rastoča trava tudi nič ne trpi. Na vrhu roglje se mora krma dobro zadelat in tudi ob straneh dobro pograbit, da se deževnica hitreje odteka.

Na roglje se krma obeša, ko je dodobrega ovela, in se na rogljah pusti toliko časa, dokler se popolnoma ne posuši. Če je treba, krma lahko ostane več tednov gori, ne da si zato trpela posebno škodo; na vnani strani pač nekoliko zbledi, kar opazujemo tudi pri kozolcih, znotraj pa ostane lepa in popolnoma dobro ohranjena.

Na 1 rogljo moremo obesiti po 100 kg ovele krme, pa tudi več. Rogljje naj se postavljajo na koncu travnika ali njive, po mejah ali pa posredi dotičnega zemljišča. Postaviti jih je trdno, da jih ne podere vsak veter; zato je treba, da se najprej napravijo luknje s pomočjo močnega in dobro priostrenega kola ali pa železnega droga (štange).

Kjer imamo kamenit svet in vetrovne lege, tam se namesto rogelj priporočajo piramide, ki obstoje iz treh drogov, zgoraj skupaj staknjenih, spodaj narazen stojećih v podobi piramide. Na taka trinožna stojala se ob straneh polože koli. in sicer na klince, ki so vtaknjeni v droge. Na takih piramidah se posuši po štirikrat toliko krme kakor na navadnih rogljah.

Za kraje, ki so izpostavljeni burji, so piramide premalo trdne.

Rogljje in piramide ostanejo dolgo časa porabne, ako jih spravljamo na suh prostor. R.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 132. Kako bi zatrl podgane, ki mi delajo silno škodo, kajti toliko jih imam, da odganjajo konje od zobanja in prasiče do krvi objedajo? S strupom bi jih zaradi živine ne preganjal rad, ker pri nas ljudje pravijo, da podgane strup izbljujejo in bi se potem na pr. prasiči lahko zastupili. (A. U. v S.)

Odgovor: Da imate v hiši, oziroma v hlevih toliko podgan, bo bržkone vzrok staro zidovje in nesnaga. Pred vsem Vam svetujemo, že zidovje dobro popraviti, rove podgan zadati in vsa njih skrivališča podreti in povsodi paziti na snago. Zlasti ostankov jedil in krme ne puščajte, da bi okrog ležali. — Podgane se uničujejo s pastmi, z mačkami, s strupom i. t. d.; vrhu tega se mora to zatiranje podpirati s pridnim iskanjem rogov, kateri naj se zazidujejo z malto, najbolje iz cementa, kateri primešajte zdrobljenega stekla. Če so rovi taki, da je mogoče vanje vodo vliti, storite tudi to, ker na tak način veliko podgan utone ali se vsaj mladiči v gnezdu ugonobe. Vode nikar ne hranite. Pasti lahko vedno rabite, toda z njimi gre počasi. Po vsakem lovu je past v vreli vodi izprati, sicer se je podgane ogibljejo. Dobra mačka je skoraj najboljšo sredstvo za trajno zatiranje podgan. Dalje priporočajo, rove pri vhodih dobro namazati s katranom, tako da se mimoidoče podgane morajo umazati. Podgane tega ne preneso in se neki izselijo. Pravilno zatiranje s strupom je najuspešnejše in ni tako nevarno, če se vrši s primerno pazljivostjo, dasi je res, da podgane strup izbljujejo.

Vprašanje 133. Skoraj vsi živinorejci v tukajšnjem okraju imajo navado, živino, kadar jo kolje (grize) žabica, zdraviti z „žabjim oljem“. To olje delajo tako, da denejo živo zeleno žabo v laško olje, kjer žaba pogine in se namaka. Živini dajo tako olje z žabo vred. Ali res to kaj pomaga? (F. G. v D.)

Odgovor: Žabje olje je starodavno sredstvo proti gri-

zenju goved, pa tudi proti drugim živinskim boleznim. Poraba tega zdravila je silna neumnost in je to zdravilo, hvala Bogu, malokje še znano. Ker grizenje ni posebno nevarna bolezen, temveč se živina vsled hudih bolečin v črevih bolj bolna vidi kakor je res in ker bolezen navadno najdlje v 24 urah odneha, pa ljudje mislijo, da je žabje olje pomagalo. V resnici pa žaba prav nič ne pomaga, pač pa olje, ki je dobro domače zdravilo proti tej bolezni.

Vprašanje 134. Naročil sem v Ljubljani semena „carske solate“, ktera mi pa skoraj vsa hoče uiti v cvet, vsled česar bom imel veliko škode. Ali je kakšno sredstvo, da se solati prepreči iti v cvetje? (G. D. v P.)

Odgovor: Da bi se solati preprečilo iti v cvet, ni nobenega sredstva. Da gre Vaša „carska solata“ v cvet je vzrok vrsta. Imamo namreč mnogo vrst solate, ki se morajo sejati v različnem času. Da gre solata v cvet, je vzrok velika toplota, ki dela, da se rastlina hitro razvija. Če hočete imeti poleti, oziroma sedaj, lepo solato, ki bo delalala lepe glave, morate sejati tako vrsto, ki prenaša sedanjo toplino. Carska solata je bržkone vrsta za zgodnjo pomlad ali celo za vzgojo v gorkih lebah, ki dela glave le v hladnem letnem času.

Vprašanje 135. Koliko bakrene galice in koliko apna je vzeti k zmesi, s katero se trte škrope proti strupeni rosi? To bi rad vedel, ker je v vsaki naši strokovni knjigi povedana drugačna množina. (Fr. G. v P. na Š.)

Odgovor: Naše slovenske učne knjige o vinstvu in isto-tako dotični spisi so bili pisani v raznih časih, na podstavi takratnih izkušenj. Ko se je doznalo za bakreno galico kot sredstvo proti strupeni rosi, rabili so po 4 kg galice na 100 litrov vode in ravno toliko apna ali še več. Kasnejše izkušnje so pokazale, da zadostuje 3, potem 2, 1½ in slednjič celo 1 kg galice. Danes lahko rečemo, da zadostuje 1 ali k večjemu 1½ kg galice na 100 litrov vode in nekako ravno toliko apna. Apno ima nalogo, da umori prosto kislino in služi za nekako lepilo, da se zmes drži trsnega listja. Prava množina apna je tudi važna, kajti če je premalo apna, ni dobro, in če ga je preveč, se na listju naredi skorja, ki se lomi in odpada. Sveže ugašenega apna se manj potrebuje kakor starega. Najboljše sredstvo, s katerim določimo pravo množino apna, je višnjevi lakmusov popir. Dokler v zmes pomočen košček takega popirja pordeči, je dokaz, da je v zmesi še kislina in da je še treba apna dodati, ko pa popir nič več ne izgubi svoje višnjeve barve, je pa kislina vsa vezana in ni treba več apna dodajati. Višnjevi lakmusov popir ima namreč lastnost, da ga vsaka kislina pordeči. Lakmusov popir vam more priskrbeti vsaka lekarna.

Vprašanje 136. Ali je sedaj čas vrtnice okulirati? (F. G. v D.)

Odgovor: Meseca junija in včasih tudi še pozneje se vrtnice okulirajo z živim očesom, ki še tisto leto požene. Poznej se vrtnice cepijo s spečim očesom, katero šele drugo leto požene.

Vprašanje 137. Moje kokoši so vse dobile piko, dasi so dobro oskrbovane in pridno neso jajca. Kako se pri kokoših zdravi pika? (F. D. v H.)

Odgovor: Pika je kužna bolezen perutnine ter nastopi najprej kot katar na sluznih kožicah v nosu, kljunu in požiralniku. Pozneje obole tudi sluzne kože oči, sapnika, pluč in črev. Na jeziku in na čeljustih, na požiralniku in sapniku se nabira bel, siru podoben krupezen eksudat, ki ovira požiranje in dela bolečine. Če se ta eksudat v 4—6 dneh ne ognoji in ne odpade, potem se strdi in kokoš pogine, ker ne more ne jesti ne dihati. Bolezen se pokaže tudi na očeh in na roži, ki postane snetnjava. Pika se zdravi s tem, da se odstrani beli eksudat ter zmiva z vodo, v kateri je 1—2 % raztopljenega peklenskega kamna. Če je eksudat tudi v nosu, brizgati je treba tudi vanj to vodo. Priporočajo tudi eksudat odstrgati,

ostrgana mesta namazati s peklenskim kamnom in potem v kljun iz nosnice brizgati po dvakrat na dan enoodstotno karbolno vodo. — Mazanje jezika, čeljusti in nosnic z oljem olajša dihanje. Prva reč pa vedno ostane, to bolezen sploh preprečiti. Ker je pika silno kužna bolezen, naj se zdrave živali takoj ločijo od bolnih. Gnoj iz okuženega kurnjaka naj se sežge, a kurnik naj se opere z vročim lugom. Še zdravim živalim naj se daje polodstotne karbolne ali pa salicilne vode, da se bolezen odvrne.

Gospodarske novice.

* **Potrebnosti za vinstvo** družba razen nekaj žvepla in nekaj žveplalnikov nima več v zalogi. Te reči dobe le tisti, ki se prvi zglase, ker za letos družba potem ne naroči več ne žvepla in ne žveplalnikov.

* **Umetna gnojila** ima družba vedno v zalogi, in sicer po objavljenih cenah. P. n. gg. ude, ki žele za ajdo umetnih gnojil, in sicer Tomasove žlindre, ali še bolj superfosfata, ter kalijeve soli (kajnta ne priporočamo za ajdo), naj se precej zglase, ker družba more imeti v skladišču le nekaj vagonov zaloge. Če hitro pride veliko naročil, pa zaloga poide, predno pride novo blago, in družba ne more točno in do pravega časa naročitev izvršiti. Prosimo torej, naj se nam naročila na gnojila za ajdo takoj prijavijo.

* **Na seme prave, izvirne, sive francoske ajde** je dosedaj došlo toliko naročil, da je družba nima niti en vagon več v zalogi. Dokler je kaj zaloge, družba ajdo oddaja po 26 K 100 kg.

* **Kose**, ktere družba oddaja, se po poročilih, došlih od p. n. udov, izvrstno sponašajo. Po 60 cm dolge kose so že pošle, v zalogi je le še 500 kos po 65, 70, 75 in 80 cm dolgih, ki se oddajajo po 94, 96, 98 in 100 h. Kdor jih za več udov najmanj 25 skupaj naroči, jih dobi voznine proste.

* **Cepilni tečaj** za cepljenje trt na zeleno je vodstvo kmetijske šole na Grmu preložilo na 22. in 23. dan tega meseca. To je storilo zato, ker bodo vsled skrajno neugodnega vremena ameriške trte komaj šele tedaj dovolj dorastle za zeleno cepljenje. Podrobnosti so navedene v razglasu med uradnimi vestmi.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Št. 2109/pr.

Razglas

c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 22. maja 1900, št. 2109/pr.,

s katerim se stalna nakladalna in skladalna postaja za živino v Kranju provizorično proglašajo za začasno živinsko ogledno postajo.

Preminjaje točko III. razglašajo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 10. septembra 1896, št. 13413, dež. zak. št. 40., o uredbi ogledovanja živine na železniških postajah v vojvodini Kranjski, deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, postaje državne železnice v Kranju opušča kot stalno postajo za nakladanje in skladiščenje živine ter jo proglašajo za začasno živinsko ogledno postajo.

Od dne 28. maja t. l. dalje se torej sme živina, ki je podvržena ogledovanju živinskega zdravnika, nakladati ali skladati samo s posebnim privoljenjem c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju, in veljajo za to začasno ogledno postajo v točki II. zgoraj navedenega razglašajo dane izjeme.

Ogledni organ postavi za vsak primer posebej tuuradni živinozdravni oddelek, na ktere ga se je naravnost obrniti.

Za c. kr. deželnega predsednika:

Schemerl s. r.

Št. 6685.

Razglas.

Na podstavi člena V. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah z dne 6. decembra 1891. l. in točke 5. k temu dogovoru spadajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz l. 1892) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, **brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnega zapornega ozemlja nemške države, po katerem je razširjena pljučna kuga, in sicer:**

- 1.) iz vladnih okrajev Devin in Merseburg v kraljevini Pruski;
- 2.) iz okrožnega glavarstva Cvikava v kraljestvu Saksonskem.

Ta prepoved stopi na mesto one vsled razpisa ministerstva za notranje stvari z dné 26. marcija 1900, št. 10.612., oziroma s tuuradnim razglasom z dné 28. marcija 1900, št. 5107, izdane prepovedi.

To se razglašja na podstavi razpisa, c. kr. ministerstva za notranje stvari z dné 25. aprila 1900, št. 14.400., s tem pristavkom, da se bodo prestopki te **brezpogojne** uvozne prepovedi kaznovali po državnem zakonu z dné 24. maja 1882. l., št. 51., oziroma po § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdane izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz leta 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dné 28. aprila 1900.

Št. 7896.

Razglas

c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 22. maja 1900, št. 7896., o veterinaro-policijskih odredbah zoper uvažanje živine iz Ogerske in Hrvaško-Slavonske v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Na podstavi odredb, ki sta jih ukrenili c. kr. okrajni glavarstvi v Brucku ob Litavi in v Kninu ter jih potrdili dotični deželni oblasti, je zaradi kuge v gobcu in na parkljih v ogerski občini Valla in zaradi ovčjih kozá v hrvaško-slavonski občini Dolnji Lapac prepovedano uvažati parkljasto živino (govejo živino, ovce, koze, prasiče) iz županijskega sodišča Nežider (velika županija Mezon), potem uvažati ovce iz okraja Dolnji Lapac (velika županija Lika-Krbava) v totransko ozemlje.

Razveljavlja pa se zoper uvažanje prasičev iz hrvaško-slavonskega okraja Klanjec (velika županija Varaždin) izdana prepoved.

To se dodatno k razglasom z dne 4., 5. in 9. maja 1900, št. 14.963., 15.795. in 16.051. (»Wiener Zeitung« z dne 6., 8. in 11. maja t. l., št. 104., 105. in 108.), oziroma k tukajšnjim razglasom z dne 8., 10. in 14. maja t. l., št. 7131, 7222. in 7400., daje na občno znanje.

Predstoječa z razglasom c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 18. maja t. l., št. 16.702., razglašena odredba stopi takoj v veljavnost.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 22. maja 1900.

Št. 8788.

Razglas.

Kr. deželna vlada v Zagrebu je s svojim razglasom z dne 31. maja t. l., št. 37.681., zaradi svinjske kuge, razširjene po Kranjskem, **prepovedala uvažati prasiče** iz občin Sv. Gregor, Velike Lašice, Lužarje in Ribnica, političnega okraja Kočevje, in iz mesta Krško istoimenskega okraja na Hrvaško-Slavonsko.

To se daje na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 8. junija 1900.

Št. 7907.

Razglas.

Ker se v političnem okraju Kočevje že dalje časa ni pripetil noben primer svinjske kuge, deželna vlada razveljavlja s svojim razglasom z dné 2. aprila 1900, št. 5381., ukazano zaprtje zgoraj navedenega okraja za prasičji promet ter spet dovoljuje

od dne 24. maja 1900

dalje uvažanje, izvažanje in prevažanje prasičev v tem okraju.

To pa se ne dotika odredb, ki jih je ukrenilo c. kr. okrajno glavarstvo v Kočevju glede zaprtja dvorcev, oziroma krajev v dotičnih občinah.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko

V Ljubljani, dne 21. maja 1900.

Razglas.

Praktičen pouk o zelenem cepljenju trt priredi vodstvo kmetijske šole na Grmu dne 22. in 23. junija t. l. Pouk se prične v petek 22. junija ob 8. uri zjutraj in bo trajal dopoldne in popoldne po štiri ure.

Poučevali se bodo udeležniki pred vsem o pravilnem izvrševanju zelenega cepljenja; pri tej priliki se pa tudi opozorijo na nekatera druga vprašanja novega vinogradništva. Takisto se jim bode praktično razkazovalo pravilno zveplanje in škropljenje trt.

Tega pouka se lahko udeleže odrasli kmetijski mladeniči iz vseh vinorodnih krajev.

Mladeničem iz novomeškega, trebanjskega in žužemberškega okraja, ki žele obiskati ta tečaj, je deželni odbor dovolil podpore, ki znašajo po 2 kroni na dan.

Mladeniči imenovanih okrajev, ki bi se radi udeležili tega pouka, naj se torej takoj zglaste pri županstvu, da jim to potrdi, da so res ukaželjni in da se ne morejo vzdrževati na svoje stroške. S tem potrdilom, oziroma priporočilom, naj se zglaste potem vsaj do 18. junija t. l. pismeno ali ustno pri podpisnem vodstvu.

Vodstvo kranjske kmetijske šole na Grmu

dne 30. maja 1900

Listnoca uredništva.

J. F. v S. Kako se nabirajo mravljinčja jajca za ptičjo krmo nam ni znano. Morda vé kdo izmed čitateljev našega lista, in če nam sporoči, Vas obvestimo.

F. M. v R. Bržkone so lucerno izpodjedli ogrci, ne pa mramorji. Bodisi to ali ono, sedaj se ne da nič storiti. Pri oranju je treba ogrce pridno pobirati, sicer pa rjave hrošče zatirati, ker so ogrci ličinke teh hroščev.

F. G. v D. Pri nas nima pravice živino zdraviti za denar nobeden drug kakor le na Dunaju izšolan diplomovan živino-zdravnik. Če je kdo bil pol leta v podkovski šoli, ali se celo učil le dva meseca mesogledstva, ta nima pojma o živinozdravstvu ter je le mazač. Mazače je naznaniti okrajnemu glavarstvu, katero jih pa more kaznovati le tedaj, če so za svoje delo vzeli plačilo. Zastonj pa sme vsak dajati živinozdravniške svete.

J. K. v B. Na Vaše vprašanje najdete odgovor v knjižici »Gnoj in gnojenje«, ktera se dobi pri družbi za 40 h.

J. P. v P. pri R. Kako pa berete »Kmetovalca«? Že celo to leto prijavljamo v vsaki številki po en spis o izdelovanju švicarskega (emodolskega) sira. Sestavki so pisani le za take, ki znajo sir delati; za tiste, ki ga ne znajo, so pa seveda brezpomembni, kajti sir delati se ni mogoče naučiti iz knjige; v to svrhu je treba dolgega uka v sirarnici.

J. S. na B. Kako pravilno delati petijot za domačo rabo, bomo enkrat pred trgatvijo podrobno popisali.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pire, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

inzerati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 11. V Ljubljani, 15. junija 1900. Leto XVII.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 13. junija 1900. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K 130.— h do K 140.— h; nemška detelja (lucerna) K 110.— h do K 120.— h; gorenjska repa K 76.— 78 h; laneno seme, domače ozimno K 32.— h do K 33.— h; konopno seme K 36.— h do K 36.50 h; kuminovo seme K 84.— h do K 86.— h

Fižol: Rudeči ribniški K 19.50 h; rudeči Hrvat K 17.— h; prepeličar (koks) K 20.— h. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 30.— h do K 34.— h. brez dima sušene K 34.— h. do K 40.— h.

Orehi domači: K 36.— h do K 40.— h.

Ječice nove: K 8.— h do K 9.25 h za 100 klgr.

Med čist: po K 90.— h do K 94.— h.

Kože. Goveje, težke nad 45 kg po K 84.— h do K 88.— h.

" težke od 30 do 45 kg " 76.— " " 80.— "

" lahke " 80.— " " 82.— "

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klgr.)

Telečje kože: K 1.14 za kg.

Kozličeve kože po K 1.80 h do K 2.— h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 64 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 " " "

Kože lisic po K 11.25 do 12.25

" kun " 30.— " 36.— za par.

" dihurjev " 7.— " 8.—

" vidr " 24.— " 26.—

Kože zajcev po K 36.— do 42.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 13. junija 1900. Pšenica K 8.40 h, rž K 7.20 h, ječmen K 7.— h, oves K 6.40 h, ajda K 9.— h, proso K 9.50 h, tursica K 7.60 h, seno K 1.10 h, slama K 2.90. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Na Dunaji, 13. junija 1900. Pšenica spoml. K 7.80 h, rž jesen. K 7.15 h, oves jesenski K 5.35 h, tursica K 5.80 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

FR. ŠEVČIK,

puškar in trgovec z orožjem v Ljubljani

Židovska ulica št. 7.,

priporoča vsem prijateljem lova svojo veliko zalogo raznovrstnih pušk najnovejših sistemov, samokresov, patronov in drugo strelivo, nadalje prijateljem

ribolova

raznovrstne palice za ribnice, vsakovrstne vrvice (Schnüre), trnike, umetne muhe (Kunstfliegen mit einfacher und Doppelangel) itd. itd. (42—4)

Vsa popravila izvršuje trajno, točno in po najnižji ceni.

JOS. MURSA na Krapji pri Ljutomeru

Na celém Jugoslovanskem edina izdelalnica cementnih

mozaik-ploč.

Tlak sestavljen iz takih ploč je enak pogrnjenim umetno vezanim preprogam, je lepši in cenejši kot tlak iz klinker ali samotnih ploč, ter skoro neomejene trpežnosti.

Stopnice iz cementa, tudi brušene, imitacije marmorja in sijenita. Trše in lepše kot iz kamena.

Cevi iz portland-cementa v dvanajstih velikostih od 5 cm do 75 cm v premeru. Cementne korita za svinje in srudence, za jaslje, za govedo in konje.

Strešnike iz cementa z dvojno zarezo in zgornjim obrobkom (Doppelfalzziegel mit Kopfverschluss) z asfaltom impregnirani. Taki strešniki so skapčani na vseh štirih straneh, pripravljeni za zelo položne strehe. 13 komadov krije 1 □ m, ki tehtajo komaj 35 kg. (52—2)

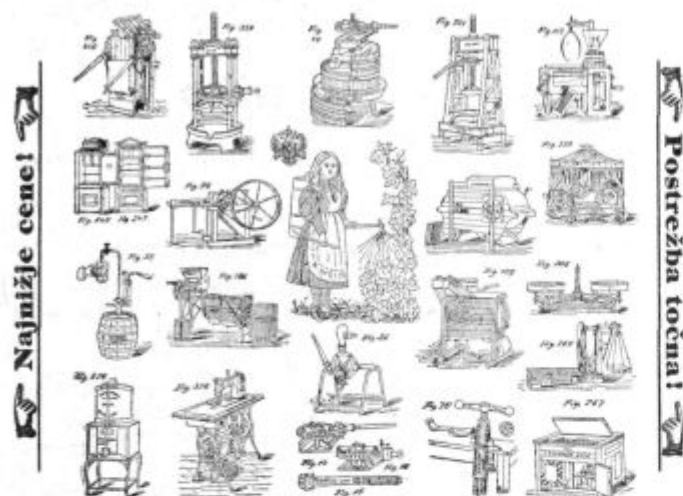
Filijala v Središču na Dravi, zaloga v Radgoni.

Ceniki zastonj in franko.

Ivan Komatič,

zastopnik tvrdke J. Schindler na Dunaju,

priporoča vsakovrstne poljedelske stroje, kakor: slamoreznice patent „Avstrija“, ki se gonijo z ного ali pa na gepelj; trijerje, rebljače, pluge, travniške brane; vsakovrstne mline in stiskalnice za grozdje in sadje, trtne škropilnice, žveplalnike itd.

Najnižje cene!

Postrežba točna!

Za vsak stroj se jamči.

Vsa naročila sprejema

(48—3)

Ivan Komatič,

glavni zastopnik tvrdke Schindler, v Ljubljani Francovo nabrežje št. 1.

Zavarovanje proti toči

prevzame glavni zastop za Kranjsko c. kr. priv. občne zavarovalnice

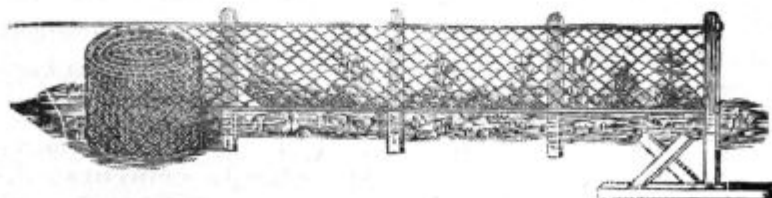
„Assicurazioni Generali“ v Trstu

Urad: v Ljubljani, Gradišče šte. 4

v Sevnikovi hiši.

(53—2)

Praktične in cene
žične ograje

Mrežaste modroce za
postelje

Evgen Ivanc, Sodražica (Kranjsko)

priporoča sl. občinstvu v naročbo vsakovrstne žične mreže, za vrtno ograje, kurja dvorišča, preprežke v oknih in linah, za presipanje peska in gromoz, snaženje nog i. t. d. Izdeluje in ima vedno v zalogi: elastične mrežaste modroce za postelje, vsakovrstne medne in železne tkanine za čistilne stroje, mline, i. t. d. — Pocinjeno jekleno žico z bodali za ograje gozdov, pašnikov i. t. d. Zagotavlja hitro solidno in ceno postrežbo.

Ilustrovan cenik na zahtevanje brezplačno!

(32—4)

Posojilnica v Radovljici,

obrestuje hranilne vloge

po 4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka, kojega ista sama za vložnike plačuje.

Dne 30. aprila t. l. znašale so hranilne vloge K 924.769.83

Dana posojila 789.304.88

Pri denarnih zavodih naložen denar 155.286.83

Garancijski fond čez 60.000 K.

(47—3)

Hranilne knjižice tujih zavodov sprejemajo se kot gotovina, ne da bi se obrestovanje pretrgalo.

Važno za košnjo in žetev!

Podpisana tvrdka javlja svojim p. n. naročnikom, da ima sedaj v zalogi najnovejše amerikske stroje za kositi in žeti za 2 ali 1 konja. Isti so lahki za goniti, in skozi to, da si vsakdo sam dobro in hitro pokosi in požanje za kmetijo jako koristni.

Vsakdo si lahko te stroje v naši zalogi ogleda brez da bi bil prisiljen jih kupiti.

Te stroje damo tudi na poskušnjo in če ne ugajajo jih vzamemo nazaj.

Ob enem priporočamo tudi našo veliko zalogo vitelnov (gepeljnov), mlatilnic, slamoreznic, čistilnic za žito (trierje in pajkelne) najboljše sestave, mline in stiskalnice za grozdje in sadje itd.

Vsi stroji so iz najboljših tovarov in lahko tekoči, ter se jamči za vsak stroj eno leto.

(46—3)

Jako nizke cene! Plačila tudi na obroke!

Opozarjemo tudi naše p. n. naročnike nato, da gosp. Fran Zeman ni več agent in da tedaj tudi ni več opravičen v našem imenu stavljati prodajne ponudbe.

Vsakdo naj se toraj obrne direktno na tvrdko

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga poljedelskih strojev

Ljubljana, Dunajska cesta št. 18.